

به‌بهانه همایش ملی فلسفه فرهنگ؛ نوشتاری از دکتر محمدمهدی جهان‌پرور، پژوهشگر اندیشکده حکمرانی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در موضوع «فلسفه فرهنگ مقاومت با رویکرد آینده‌پژوهانه از منظر امام خامنه‌ای» به‌نقل از پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، تقدیم می‌گردد.

برای ملت‌های آزاده و آزادی‌خواه جهان تبدیل شده است؛ لذا در این یادداشت، به تحلیل ابعاد مختلف فرهنگ مقاومت و بررسی فلسفه آن با رویکرد آینده‌پژوهانه از منظر آیت‌الله خامنای پرداخته شده و چگونگی مواجهه با تهدیدات و استفاده از فرصت‌های موجود در دنیای آینده به اجمال مورد بحث قرار گرفته است.

رویکردی فعال و اثرگذار در مواجهه با چالش‌های بین‌المللی و نظم غلط جهانی معرفی می‌کند. به‌خصوص در دنیای امروز که با گسترش تهدیدهای جدید دشمنان از جمله جنگ نرم، تهاجم فرهنگی، بحران اقتصادی، نفوذ فناوری‌های نوین و مسائلی از این دست، فرهنگ مقاومت و استقامت و دعوت به آن، به یک راهبرد ضروری و نسخه‌ای شفافبخش

بیان شده؛ بلکه به‌عنوان یک پروژه تمدن‌ساز در جهت تحقق آزادی، عدالت جهانی، همزیستی مسالمت‌آمیز و برپایی تمدن نوین اسلامی مطرح شده است. ایشان با تأکید بر این حرکت عظیم اسلامی و برشماری ویژگی‌های خاص و منحصر به‌فرد جریان مقاومت، این باور عظیم اسلامی را که گریبان‌گیر نظام سلطه شده است، به‌عنوان ابزار و

فرهنگ مقاومت به‌عنوان یک گفتمان اصیل و بنیادین هم در مقام نظر و هم در مقام عمل، در اندیشه سیاسی آیت‌الله خامنهای، رهبر انقلاب اسلامی ایران، جایگاه مهم و ویژه‌ای دارد. این مفهوم که از آن به یافتن راهی برای دور زدن مصائب و مقابله با موانع یاد شده است، نه‌تنها برای استقامت در برابر تهدیدهای قدرت‌های جهانی و نظام سلطه

آزادی و کرامت انسانی از اصول بنیادین آن به‌شمار می‌روند. همچنین در عصر کنونی که تهدیدات نوین از جمله جنگ‌های نرم، تهاجمات فرهنگی و بحران‌های اقتصادی روزه‌روز گسترده‌تر و پیچیده‌تر می‌شوند، استفاده از رویکردهای آینده‌پژوهانه در فرهنگ مقاومت، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌شود؛ چراکه آینده‌پژوهی، به‌ویژه در ابعاد تکنولوژیک و اجتماعی، می‌تواند به ملت‌ها کمک کند تا با آمدگی بیشتر و هوشمندانه‌تری در برابر چالش‌های آینده مقاومت و از فرصت‌های نوین بهره‌برداری کنند. از این‌روست که نظریه فرهنگ مقاومت در اندیشه آیت‌الله خامنهای به‌ویژه در بستر تمدن‌سازی اسلامی و مقابله با سلطه‌گری جهانی، با تأکید بر تعاملات فرهنگی، علمی و اقتصادی میان ملت‌ها، می‌تواند به‌عنوان الگویی برای تقویت استقلال، خودباوری و خوداتکایی در جوامع مسلمان و حتی غیرمسلمان باشد. از طرفی این رویکرد، بر اهمیت اتحاد و انسجام میان کشورهای مستقل و طالب عزت و تقویت دیپلماسی فرهنگی و علمی و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین تأکید دارد؛ چراکه فرهنگ مقاومت تنها به یک دفاع سطحی و مقطعی محدود نبوده و نمی‌شود؛ بلکه به‌عنوان یک استراتژی بلندمدت، در جهت تحقق آرمان‌های بزرگ بشری و کسب حیات عزت‌مندانه توأم با آزادی و عدالت و کرامت انسانی قرار دارد. چنین فرهنگی می‌تواند به‌عنوان نیرویی محرک در بیداری وجدان بشری، ایجاد نظم نوین جهانی و همزیستی مسالمت‌آمیز که بر محور عدالت و اصول بشردوستانه استوار است، عمل کند؛ از همین روی است که آیت‌الله خامنهای بارها در دیدارها و سخنرانی‌ها و نیز ارسال نامه به جوانان و دانشجویان اروپا؛ صدور بیانیه گام دوم، به تبیین روایات و تحلیل رویدادها به‌منظور روشننگری و بصیرت‌افزایی جوامع به‌ویژه نسل جوان پرداختند و بر بهرمندی از ظرفیت‌های داخلی، توانمندسازی ملت‌ها، ایجاد روح امید به آینده و خودباوری، افزایش انگیزه و اعتماد به نفس و ایجاد زیرساخت‌های فرهنگی، علمی و اقتصادی مقام رای مقابله با تهدیدها و تجاوزهای بیگانگان تأکید کردند و در عصری که دنیای امروز با ظلم و خشنوت‌های فراینده، نابرابری‌ها و بی‌عدالتی‌ها و دیگر چالش‌های موجود دست و پنجه نرم می‌کند، برای ملت ایران و جهانیان، مسیر و آینده‌ای روشن و امیدوارکننده به‌منظور دستیابی به قله پیروزی و موفقیت ترسیم کردند.

بدون رودربایستی وارد میدان شود و روایت اول را مطرح کند و به‌تدریج با تمرین در مدیریت بحران موفق شود.

در چه عرصه‌هایی رسانه ملی کارنامه قابل قبولی از خود به جای گذاشته است؟

- رسانه ملی در روایت وقایع مناسبتی، مناسکی و پدیده‌های اجتماعی، کارنامه نسبتاً موفقی داشته است و کسانی که رسانه ملی را در موضع سقوط قرار داده‌اند، خیلی بی‌انصافی کرده‌اند. رسانه ملی در بخشی از مواقع که آرزادانه وارد عمل شده، در جریان بحران‌ها، حوادث طبیعی، انتخابات، مناسبت‌های ملی و راهپیمایی‌ها، کارنامه موفقی داشته است.
- رسانه ملی در تحلیل دقیق موضوعات و مسائل ملی، بدنه عملی حوزه و دانشگاه را به میدان نیاورده است و به نظر می‌رسد، عقل متصل و منفصل رسانه ملی، سرجای خود نیست. رسانه ملی باید با اندیشکده‌ها دائماً ارتباط داشته باشد و از نظریات صاحب‌نظران استفاده کند.
- طبق آمار جهانی به وجود شبکه‌های اجتماعی و پلتفرم‌های اینترنتی هنوز هم تلویزیون به‌عنوان یک رسانه پرمخاطب دیده می‌شود. آیا رسانه ملی از شبکه‌های اجتماعی و شبکه نمایش خانگی عقب نیفتاده‌است؟**
- از نمایش خانگی عقب نیفتاده است؛ ولی نمایش خانگی از طریق حرم‌شکنی، مخاطب جذب کرده و در برخی موارد، حدود شرعی و قانونی را زیر پا گذاشته است؛ شبکه‌های اجتماعی موفق بوده‌اند؛ ولی مقبولیت رسانه ملی در فضای داخلی و صحنه بین‌المللی را هیچ رسانه دیگری ندارد.

انقلاب درباره حفظ رسالت رسانه‌ای و توجه به نفوذ جریان‌های بین‌المللی، دائماً باید در دستور کار رسانه ملی قرار گیردو صداوسیما برای پیشرفت کیفی و کمی، نیاز به محاسبه دائمی فعالیت‌های خود دارد.

چه خلاهایی در رسانه ملی بیشتر دیده می‌شود و باید مورد توجه قرار گیرد؟

امروز رسانه و مقوله امنیت با هم گره خورده‌اند و چیزی که دست رسانه را بسته، فضای امنیتی است که از بیرون سازمان برای عدم پخش برخی خبرها وجود دارد؛ در صورتی‌که از رسانه‌ها توقع است، به‌صورت آزادانه عمل کنند؛ اگر رسانه از داستان روایت اول عقب افتاد و عوامل بیرونی بر سازمان سایه انداخت و نگذاشت به‌صورت حرفه‌ای وارد کارزار رسانه‌ای شوند، در انجام رسالت خود موفق نمی‌شود. باید به صداوسیمای ملی در انجام فعالیت‌ها اعتماد کرد. اگر بعد از حادثه روایت‌سازی شود، مورد پذیرش کسی نیست.

همان‌طور که بانک ملی وظیفه حراست از ارزش پول ملی را دارد، وظیفه رسانه، حراست از افکار ملی است؛ اگر افکار عمومی ضربه ببیند، رسانه ملی اولین متهمی است که کم‌کاری یا ترک فعلش باید بررسی شود و اگر نهادی مانع از انجام وظایف رسانه ملی شود، باید با مشورت سران سه قوه، این مانع برطرف شود؛ صداوسیما باید در وقایع

معنای مقاومت از نگاه رهبری

از منظر ایشان مقاومت یعنی انسان یک راهی را انتخاب کند که آن را راه حق می‌داند و در این راه، شروع به حرکت کند و موانع نتواند او را از حرکت در این مسیر منصرف و متوقف کند. به‌عبارتی راه دور زدن سختی‌ها و مقابله و غلبه بر موانع پیدا شود و با شیوه‌ای عاقلانه از موانع عبور شود.(۱۴/۳/۱۳۹۸)

فلسفه فرهنگ مقاومت

فرهنگ مقاومت، در اندیشه آیت‌الله خامنهای، بر پایه چند اصل بنیادین بنا نهاده شده است که عبارتند از:
۱. مبانی و اصول فرهنگ مقاومت که شامل: ایمان و معنویت، هویت اسلامی- انقلابی و پویایی و تحول‌گرایی است.
الف) ایمان و معنویت: یکی از اصول اساسی فرهنگ مقاومت در نگاه آیت‌الله خامنهای، ایمان به خداوند و اصول معنوی است. ترویج روح معنویت در جامعه، جوهره واقعی انسانی و ایمانی را در جوان‌ها زنده می‌کند و این جاذبه معنوی و ایمان الهی، به انسان‌ها قدرت روحی و باطنی می‌دهد تا بتوانند در برابر تهدیدها و جهان تبعیض‌آمیز ایستادگی کرده و حاکمیت الهی را برقرار نمایند.

ب) هویت اسلامی- انقلابی: فرهنگ، هویت یک ملت به‌شمار می‌رود و فرهنگ مقاومت، از دینی‌ترین منابع اسلامی مانند قرآن، حدیث و سیره اهل‌بیت علیهم‌السلام نشأت می‌گیرد که در قالب اسلام و انقلاب اسلامی و بر اساس مؤلفه فطرت‌مداری، عقلانیت، مردم‌بنیان بودن، ولایت‌مداری توحیدی، استکبارستیزی و غیره، تکوّن و رشد یافت و منعطف و پویا به‌صورت عملی پیاده‌سازی شد.

ج) پویایی و تحول‌گرایی: فرهنگ مقاومت نه‌تنها به واکنش و مقابله در برابر تهدیدها و فریاد صریح علیه نظام سلطه محدود نمی‌شود، بلکه به‌عنوان یک جریان پویا و تحولی، به‌طور مستمر خود را به‌روز کرده و راهبرد‌های نوینی در مواجهه با چالش‌ها و ظلم‌های دائمی دشمنان ارائه می‌دهد.

۲. مقاومت به‌عنوان نفی سلطه: فرهنگ مقاومت از دیدگاه آیت‌الله خامنهای، در ذات خود نفی سلطه و استعمار است. این مفهوم، به‌ویژه در مواجهه با سلطه‌گری‌های جهانی و سیاست‌های استکباری آمریکا و دیگر قدرت‌های غربی، به‌عنوان یک اصل اساسی در نظریه مقاومت مطرح می‌شود. مقابله با سلطه‌گران نه‌تنها یک ضرورت سیاسی، بلکه یک تکلیف دینی و شرعی است که با هدف دستیابی به استقلال ملی و تحقق عدالت اجتماعی انجام می‌شود.

۳. پیوند اخلاق و سیاست در مقاومت: آیت‌الله خامنهای معتقدند که مقاومت باید در چارچوب اخلاق و فضائل انسانی صورت گیرد. این دیدگاه نه‌تنها مقاومت را به ابزار سیاسی برای مقابله با ظلم محدود نمی‌کند؛ بلکه آن را به‌عنوان راهی برای رشد و تعالی اخلاقی و انسانی ملت‌ها و افراد در نظر می‌گیرد. اخلاق در مقاومت به‌عنوان یک مبنای اساسی برای پیروزی در برابر دشمنان و حفظ هویت فرهنگی و دینی تلقی می‌شود.

۴. پیوند تاریخی مقاومت و انقلاب اسلامی: فرهنگ مقاومت

در اندیشه آیت‌الله خامنهای، ریشه در تاریخ و تجارب مقاومت‌های تاریخی ملت‌ها، به‌ویژه ملت ایران دارد. انقلاب اسلامی ایران و دفاع مقدس، نمونه‌هایی از مقاومت مردمی در برابر سلطه‌گران داخلی و خارجی برای برقراری حاکمیت دین خدا و مکتب الهی بر جامعه مسلمان هستند که آموزه‌های آن در بستر فرهنگ مقاومت پرورش یافته است. این تجربیات تاریخی، مبنای مقاومت امروز ایران و جهان اسلام در برابر جبهه کفر و الحاد شده است.

فرهنگ مقاومت و آینده‌پژوهی

۱. جایگاه آینده‌پژوهی در فرهنگ مقاومت: آینده‌پژوهی در نگاه آیت‌الله خامنهای، به‌عنوان ابزاری برای تحلیل و پیش‌بینی تهدیدات آینده و تدوین راهبردهای مقابله با آنهاست. این رویکرد به ملت‌ها امکان می‌دهد تا با نگاهی دوراندیش، از تهدیدات احتمالی پیشگیری کرده و از فرصت‌های آینده به بهترین نحو بهره‌برداری کنند. حضرت آیت‌الله خامنهای همواره تأکید داشته و دارند که مقاومت باید فراتر از واکنش به تهدیدات موجود باشد و در راستای تحقق آرمان‌ها و اهداف بزرگ‌تر تمدنی و جهانی حرکت نماید.

۲. تمدن‌سازی اسلامی و فرهنگ مقاومت: آیت‌الله خامنهای فرهنگ مقاومت را به‌عنوان رکن اساسی در فرآیند تمدن‌سازی اسلامی معرفی می‌کنند. تمدن اسلامی، بر پایه‌اصول قرآن و آموزه‌های اهل‌بیت علیهم‌السلام در پی برپایی جهانی عادلانه، مبتنی بر عدالت اجتماعی، آزادی و کرامت انسانی است. مقاومت در این چارچوب نه‌تنها برای دفاع از خود؛ بلکه به‌عنوان ابزاری برای ایجاد یک تمدن نوین اسلامی که به‌طور جهانی گسترش یابد، مطرح می‌شود.

کارتشناس و پژوهشگر رسانه

وظیفه رسانه حراست از افکار ملی است

مشکلات صداوسیما است؛ صدا و سیما برای روایت کردن هر واقعه‌ای لازم است، از نظریات صاحب‌نظران استفاده کند تا مخاطب راهنمایی شود. توجه به محتوای پیام رهبر معظم انقلاب نشان می‌دهد، محتوای این پیام، خواسته‌ای است که رهبر معظم انقلاب سال‌های متمادی از اهالی رسانه داشته است.

تحلیل شما از آسیب‌شناسی رسانه ملی در زمینه روایت‌سازی و تأثیرگذاری چیست؟

- بحث آسیب‌شناسی از جمله بحث‌های کلیدی و مهم رسانه است و تا زمانی‌که آسیب‌شناسی دقیق در زمینه رسانه ملی صورت نگیرد، نمی‌توان در فضای رسانه‌ای ادامه فعالیت داشت. تأکیدات رهبر معظم

معنای مقاومت از نگاه رهبری

از منظر ایشان مقاومت یعنی انسان یک راهی را انتخاب کند که آن را راه حق می‌داند و در این راه، شروع به حرکت کند و موانع نتواند او را از حرکت در این مسیر منصرف و متوقف کند. به‌عبارتی راه دور زدن سختی‌ها و مقابله و غلبه بر موانع پیدا شود و با شیوه‌ای عاقلانه از موانع عبور شود.(۱۴/۳/۱۳۹۸)

فلسفه فرهنگ مقاومت

فرهنگ مقاومت، در اندیشه آیت‌الله خامنهای، بر پایه چند اصل بنیادین بنا نهاده شده است که عبارتند از:
۱. مبانی و اصول فرهنگ مقاومت که شامل: ایمان و معنویت، هویت اسلامی- انقلابی و پویایی و تحول‌گرایی است.
الف) ایمان و معنویت: یکی از اصول اساسی فرهنگ مقاومت در نگاه آیت‌الله خامنهای، ایمان به خداوند و اصول معنوی است. ترویج روح معنویت در جامعه، جوهره واقعی انسانی و ایمانی را در جوان‌ها زنده می‌کند و این جاذبه معنوی و ایمان الهی، به انسان‌ها قدرت روحی و باطنی می‌دهد تا بتوانند در برابر تهدیدها و جهان تبعیض‌آمیز ایستادگی کرده و حاکمیت الهی را برقرار نمایند.

ب) هویت اسلامی- انقلابی: فرهنگ، هویت یک ملت به‌شمار می‌رود و فرهنگ مقاومت، از دینی‌ترین منابع اسلامی مانند قرآن، حدیث و سیره اهل‌بیت علیهم‌السلام نشأت می‌گیرد که در قالب اسلام و انقلاب اسلامی و بر اساس مؤلفه فطرت‌مداری، عقلانیت، مردم‌بنیان بودن، ولایت‌مداری توحیدی، استکبارستیزی و غیره، تکوّن و رشد یافت و منعطف و پویا به‌صورت عملی پیاده‌سازی شد.

ج) پویایی و تحول‌گرایی: فرهنگ مقاومت نه‌تنها به واکنش و مقابله در برابر تهدیدها و فریاد صریح علیه نظام سلطه محدود نمی‌شود، بلکه به‌عنوان یک جریان پویا و تحولی، به‌طور مستمر خود را به‌روز کرده و راهبرد‌های نوینی در مواجهه با چالش‌ها و ظلم‌های دائمی دشمنان ارائه می‌دهد.

۲. مقاومت به‌عنوان نفی سلطه: فرهنگ مقاومت از دیدگاه آیت‌الله خامنهای، در ذات خود نفی سلطه و استعمار است. این مفهوم، به‌ویژه در مواجهه با سلطه‌گری‌های جهانی و سیاست‌های استکباری آمریکا و دیگر قدرت‌های غربی، به‌عنوان یک اصل اساسی در نظریه مقاومت مطرح می‌شود. مقابله با سلطه‌گران نه‌تنها یک ضرورت سیاسی، بلکه یک تکلیف دینی و شرعی است که با هدف دستیابی به استقلال ملی و تحقق عدالت اجتماعی انجام می‌شود.

۳. پیوند اخلاق و سیاست در مقاومت: آیت‌الله خامنهای معتقدند که مقاومت باید در چارچوب اخلاق و فضائل انسانی صورت گیرد. این دیدگاه نه‌تنها مقاومت را به ابزار سیاسی برای مقابله با ظلم محدود نمی‌کند؛ بلکه آن را به‌عنوان راهی برای رشد و تعالی اخلاقی و انسانی ملت‌ها و افراد در نظر می‌گیرد. اخلاق در مقاومت به‌عنوان یک مبنای اساسی برای پیروزی در برابر دشمنان و حفظ هویت فرهنگی و دینی تلقی می‌شود.

۴. پیوند تاریخی مقاومت و انقلاب اسلامی: فرهنگ مقاومت

در اندیشه آیت‌الله خامنهای، ریشه در تاریخ و تجارب مقاومت‌های تاریخی ملت‌ها، به‌ویژه ملت ایران دارد. انقلاب اسلامی ایران و دفاع مقدس، نمونه‌هایی از مقاومت مردمی در برابر سلطه‌گران داخلی و خارجی برای برقراری حاکمیت دین خدا و مکتب الهی بر جامعه مسلمان هستند که آموزه‌های آن در بستر فرهنگ مقاومت پرورش یافته است. این تجربیات تاریخی، مبنای مقاومت امروز ایران و جهان اسلام در برابر جبهه کفر و الحاد شده است.

فرهنگ مقاومت و آینده‌پژوهی

۱. جایگاه آینده‌پژوهی در فرهنگ مقاومت: آینده‌پژوهی در نگاه آیت‌الله خامنهای، به‌عنوان ابزاری برای تحلیل و پیش‌بینی تهدیدات آینده و تدوین راهبردهای مقابله با آنهاست. این رویکرد به ملت‌ها امکان می‌دهد تا با نگاهی دوراندیش، از تهدیدات احتمالی پیشگیری کرده و از فرصت‌های آینده به بهترین نحو بهره‌برداری کنند. حضرت آیت‌الله خامنهای همواره تأکید داشته و دارند که مقاومت باید فراتر از واکنش به تهدیدات موجود باشد و در راستای تحقق آرمان‌ها و اهداف بزرگ‌تر تمدنی و جهانی حرکت نماید.

۲. تمدن‌سازی اسلامی و فرهنگ مقاومت: آیت‌الله خامنهای فرهنگ مقاومت را به‌عنوان رکن اساسی در فرآیند تمدن‌سازی اسلامی معرفی می‌کنند. تمدن اسلامی، بر پایه‌اصول قرآن و آموزه‌های اهل‌بیت علیهم‌السلام در پی برپایی جهانی عادلانه، مبتنی بر عدالت اجتماعی، آزادی و کرامت انسانی است. مقاومت در این چارچوب نه‌تنها برای دفاع از خود؛ بلکه به‌عنوان ابزاری برای ایجاد یک تمدن نوین اسلامی که به‌طور جهانی گسترش یابد، مطرح می‌شود.

حجت‌الاسلام عبدالله جلالی، با اشاره به نقش و اهمیت صداوسیما در اقناع افکار عمومی جامعه، اظهار کرد: اگر رسانه ملی در جنگ روایت‌ها نتواند کنشگری داشته باشد، میدان را به رقیب خواهد داد.

اشاره: در پیامی که اخیراً توسط رهبر معظم انقلاب به صدا و سیما ارسال شده، نکات مهمی مطرح شده که می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای بر رسانه ملی و جامعه داشته باشد. رهبر انقلاب در این پیام، به نقش بی‌بدیل رسانه و تبلیغ در پیکارهای کنونی جهان تأکید و تصریح کردند: امروز پیروزی یک طرف را توانایی او در گرفتن و رساندن پیام و روایت او از واقعیت، رقم می‌زند؛ بسیار پیش و بیش از آنکه ابزارهای نظامی وارد میدان شوند و در آن اثر بگذارند. ما در این عرصه مهم، باید دقت، تلاش و ابتکار خود را مضاعف کنیم.»

در همین راستا خبرنگار خبرگزاری رسا، با حجت‌الاسلام عبدالله جلالی کارتشناس و پژوهشگر رسانه به گفت‌وگو رسان به گفت‌وگو نشسته که مشروح آن در ادامه می‌آید:

در همین راستا خبرنگار خبرگزاری رسا، با حجت‌الاسلام عبدالله جلالی کارتشناس و پژوهشگر رسانه به گفت‌وگو نشسته که مشروح آن در ادامه می‌آید:

رهبر معظم انقلاب در آخرین پیام خود به رئیس رسانه ملی، از سه ویژگی مهم رسانه‌ای که گرفتن، رساندن و روایت پیام است، سخن گفتند. نظر شما در مورد این ویژگی‌ها چیست؟

- رهبر معظم انقلاب در این پیام به نکات مهمی اشاره کردند که اجرای این نکات راهگشای مسائل و